Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение
«Средняя общеобразовательная школа села Бугульчан
муниципального района Куюргазинский район
Республики Башкортостан»

СОГЛАСОВАНО
Зам.директора по УВР:
Григоренко С.В. _________
«____»______________ 2020 г.

УТВЕРЖДАЮ
Директор МБОУ СОШ с.Бугульчан
Юсупова А.З. ___________________
Приказ № ___ от «___»________ 2020 г.

Рассмотрено на ШМО учителей
Социально-гуманитарного цикла
Руководитель ШМО
Яппарова З.Р.______________
Протокол №__ от «__» _______ 2020г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

по башкирскому (государственному) языку для 4 класса

Составила:
Мурзагулова Г.Н.,
Учитель башкирского языка
первой квалификационной категории.

Для реализации рабочей программы используется УМК М.С.Давлетшиной, Н.Н.Кинзябаевой, Г.М.Садыковой. – Уфа, Китап, 2017

Бугульчан - 2020

1.Уҡыу предметын өйрәнеүҙең һөҙөмтәләре

Шәхси һөҙөмтәләр

Башҡорт телен 4 класта өйрәнеүҙең шәхси һөҙөмтәләренә түбәндәгеләр инә: донъяны күп телле һәм мәҙәниәтле йәмғиәт булараҡ ҡабул итеү; үҙенде илдең гражданины итеп тойоу; телде (шул иҫәптән башҡорт телен) төп аралашыу сараһы булараҡ ҡабул итеү; башҡорт теле саралары ярҙамында (балалар фольклоры, балалар әҙәбиәтенең ҡайһы бер үрнәктәре) уҡыусының башҡорт халҡының тормошо менән танышыуы.

Метапредмет һөҙөмтәләр

Уҡыусының коммуникатив һәләттәрен үҫтереү; элементар коммуникатив мәсьәләне сисеү өсөн адекват тел һәм телмәр сараларын һайлау һәләтен үҫтереү;

уҡыусының танып белеү һәм эмоциональ сфераларын үҫтереү; башҡорт телен өйрәнеүгә мотивация булдырыу; уҡытыу-методик комплекстың төрлө компоненттары (дәреслек, аудиодиск һ.б.) менән эшләргә өйрәтеү.

Предмет һөҙөмтәләре

Башҡорт теле нормалары (фонетик, лексик, грамматик) тураһында башланғыс белешмә; (курс йөкмәткеһе кимәлендә) өн, хәреф, һүҙ кеүек тел берәмектәрен табыу һәм сағыштырыу һәләте.

А. Коммуникатив сферала (башҡорт телен аралашыу сараһы булараҡ өйрәнеүҙә)

<u>Телмәр эшмәкәрлегенең түбәндәге төрҙәрендә телмәр компетенцияһы:</u>

һөйләү телмәрендә:

- аралашыуҙың типик ситуацияларында элементар этикет диалог алып барыу;
- элементар кимәлдә уҡыусының үҙе, ғаиләһе, дуҫы тураһында һөйләүе; предмет, картинаны һүрәтләүе; персонажды ҡыҫҡаса ҡылыҡһырлауы;

тыңлап аңлауҙа:

-уҡыусының уҡытыусы һәм класташтарының телмәрен тыңлап аңлауы; аудиояҙмаларҙағы ҙур булмаған текстарҙың йөкмәткеһен аңлауы;

уҡыуҙа:

-өйрәнелгән тел материалына таянып төҙөлгән ҙур булмаған текстарҙы ҡысҡырып уҡыу;

-өйрәнелгән тел материалы менән бер рәттән яңы һүҙҙәрҙе лә үҙ эсенә алған текстарҙы эстән уҡыу һәм уларҙың төп йөкмәткеһен аңлау, текстан кәрәкле информацияны табыу;

яҙма телмәрҙә:

-яҙыу техникаһына эйә булыу;

-үрнәк буйынса байрам менән ҡотлау һәм ҡыҫҡа шәхси хат яҙыу.

<u>Тел компетенцияһы (тел сараларын үҙләштереү).</u>

-башҡорт теленең өндәрен дөрөҫ әйтеү һәм айырыу; һүҙҙәргә һәм фразаларға дөрөҫ баҫым ҡуйыу;

-төрлө һөйләм төрҙәрен интонация менән уҡыу;

башланғыс мәктәп курсында өйрәнелгән уҡыу һәм орфографик ҡағиҙәләрҙе ҡулланыу;

-башланғыс мәктәп курсында өйрәнелгән лексик берәмектәрҙе (һүҙҙәр, һүҙбәйләнештәр, баһалау лексикаһы, телмәр клишелары) һәм грамматик күренештәрҙе таныу һәм телмәрҙә ҡулланыу.

<u>Социомәҙәни компетенция.</u>

-географик атамаларҙы, билдәле балалар әҫәрҙәренең персонаждарын, популяр әкиәттәрҙең сюжеттарын, балалар фольклорының ҙур булмаған әҫәрҙәрен (шиғырҙар, йырҙар) белеү;

Б. Танып белеү сфераһы:

-айырым өндәр, хәрефтәр, һүҙҙәр, һүҙбәйләнештәр, ябай һөйләмдәр кимәлендә башҡорт һәм рус телдәренең күренештәрен сағыштыра белеү;

-башланғыс мәктәп тематикаһы кимәлендә өлгө буйынса күнегеүҙәр эшләй белеү;

-ҡағиҙәләр, таблицаларҙы ҡуллана белеү;

-үҙ-үҙенде башланғыс класс уҡыусыһы кимәлендә баһалай белеү;

В. Дөйөм ҡиммәттәргә йүнәлеш сфераһында:

-башҡорт телен фекер, хис-тойғо, эмоцияларҙы белдереү сараһы булараҡ ҡабул итеү;

-балалар фольклоры ярҙамында башҡорт халҡының рухи ҡиммәттәрен үҙләштереү.

Г. Эстетик сферала:

башҡорт телендәге хис-тойғо һәм эмоцияларҙы белдереүсе сараларҙы үҙләштереү;

балалар әҙәбиәте үрнәктәре менән танышҡанда матурлыҡты танырға өйрәнеү.

Д. Хеҙмәт сфераһында:

- уҡыу процесында билдәләнгән планға ярашлы эшләй белеү.

Әҙерлек кимәленә талаптар

Телмәр эшмәкәрлегенең түбәндәге төрҙәрендә телмәр компетенцияһы:

һөйләү телмәрендә:

- аралашыуҙың типик ситуацияларында элементар этикет диалог алып барыу;

- элементар кимәлдә уҡыусының үҙе, ғаиләһе, дуҫы тураһында һөйләүе; предмет, картинаны һүрәтләүе; персонажды ҡыҫҡаса ҡылыҡһырлауы;

тыңлап аңлауҙа:

-уҡыусының уҡытыусы һәм класташтарының телмәрен тыңлап аңлауы; аудиояҙмаларҙағы ҙур булмаған текстарҙың йөкмәткеһен аңлауы;

уҡыуҙа:

-өйрәнелгән тел материалына таянып төҙөлгән ҙур булмаған текстарҙы ҡысҡырып уҡыу;

-өйрәнелгән тел материалы менән бер рәттән яңы һүҙҙәрҙе лә үҙ эсенә алған текстарҙы эстән уҡыу һәм уларҙың төп йөкмәткеһен аңлау, текстан кәрәкле информацияны табыу;

яҙма телмәрҙә:

-яҙыу техникаһына эйә булыу;

-үрнәк буйынса байрам менән ҡотлау һәм ҡыҫҡа шәхси хат яҙыу.

Уҡыусыларҙың белем кимәленә талаптар

Уҡыу йылы аҙағында 4-се класс уҡыусылары түбәндәге белем һәм күнекмәләргә эйә булырға тейеш:

1. Һөйләгәнде йәки уҡығанды аңлай алыу (аудирование):

- уҡытыусының, иптәшенең һөйләгәнен, уҡығанын аңлай алыу;

-иҫәнләшеү, һаубуллашыу, рәхмәт әйтеү, ғәфү үтенеү, үтенесте белдереү, рөхсәт һорау (телмәр этикеты);

-текстың йөкмәткеһе, ситуация буйынса һорау биреү.

2. Уҡыған текст буйынса, күҙәтеүҙәр нигеҙендә һөйләй белеү, ситуацияға ярашлы һөйләшеү (говорение):

-бәләкәй күләмле текстың йөкмәткеһен һөйләү,

-һүҙлек һүҙҙәрен белеү, уларҙы дөрөҫ ҡулланып һөйләү,

-диалог төҙөү, төркөмдәрҙә һөйләшеү,

-үҙең, ғаилә ағзалары, уларҙың исемдәрен белеү, һөнәр-шөғөлдәре, туғанлыҡ мөнәсәбәте һ.б. тураһында һөйләү,

-ваҡиғаға, персонажға үҙ мөнәсәбәтеңде әйтеп биреү,

-башҡорт теленән руссаға һәм киреһенсә тәржемә итеү.

3. Уҡыу (чтение):

-тексты дөрөҫ, шыма, талғын уҡыу (орфоэпик нормалар нигеҙендә),

поэтик әҫәрҙәрҙе дөрөҫ интонация менән уҡыу,

- уҡыған текстың йөкмәткеһен билдәләй алыу, персонаждарын әйтеү,
- текстан һорауҙарға яуаптар табыу, уҡып күрһәтеү.

4. Яҙыу (письмо):

- хәрефтәрҙе матур, дөрөҫ, тейешле кимәлдә тоташтырып яҙыу,
- ҙур булмаған тексты күсереп яҙыу,
- шундай уҡ текст буйынса йә картина нигеҙендә 2-3 һорауға яуап яҙыу,
- бирелгән ситуация буйынса 2-3 һөйләмдән торған текст яҙыу
- ныҡлы әҙерлектән һуң өйрәтеү характерындағы диктант, изложение, инша яҙыу (программала күрһәтелгән нормалар күләмендә).

2.Уҡытыу предметының төп йөкмәткеһе.

Бүлектәр	Сәғәттәр һаны	Йөкмәткеһе
Көн дә мәктәпкә барам	6	Бөтә балалар өсөн ҙур байрам- 1 сентябрь, уҡыу, йәйге каникул, белем көнө, класс, ундағы уҡыусылар, уларҙың эштәре тураһында һөйләшеүҙәр, әҫәрҙәр уҡыу. *Башҡорт теленең өндәре һәм хәрефтәре (ҡабатлау). Темаға ҡараған һүҙ байлығын арттырыу, бәйләнешле телмәр төҙөү.*
Мин ғаиләмде яратам	5	Ғаилә ағзалары, уларҙың эш-шөғөлдәре. Ололарҙың һәм балаларҙың хеҙмәте. Һөнәрҙәр төрлө, уларҙың һәр береһе лә кәрәкле. Һөнәр һайлау. **Проект эше “Минең кескәй дуҫтарым”** *Башҡорт телендә сифат. Сифат дәрәжәләрен, антонимдарҙы үҙләштереү.*
Үҙем йәшәгән ер тураһында һөйләйем	5	Ауыл тормошо, ауыл кешеләренең көнкүреше, эш-шөғөлдәре. Игенсе, малсы механизатор хеҙмәте. Ауылда аттың файҙаһы тураһында һөйләшеү, текстар уҡыу. *Алмаш, һорау һәм зат алмаштары, телмәрҙәге роле.*
Ауылда, ҡалала йәшәйем	5	Ауыл һәм ҡала тормошо тураһында һөйләшеүҙәр. Башҡортостандың район һәм ҡалалары тураһында мәғлүмәт. Ауыл еренән сыҡҡан күренекле шәхестәр. **Проект эше “Беҙ йәшәгән ер”.** *Башҡорт телендә һандарҙы ҡулланыу. Һан төркөмсәләрен үҙләштереү.*
Йыл миҙгелдәре һәм һауа торошо тураһында һөйләшәбеҙ	6	Йыл миҙгелдәре, көн менән төндөң алмашыуы, йыл миҙгелдәренең үҙгәреүе, йәнлектәрҙең ҡышҡа әҙерләнеүе тураһында мәғлүмәт. **Проект эше “Яратҡан миҙгелем”** *Башҡорт телендә рәүештәрҙе практик ҡулланыу.*
Төрлө хәлдәр тураһында һөйләшәбеҙ	3	Тормоштағы ҡыҙыҡлы хәлдәр, мажаралар, киләсәккә хыялдар тураһында һөйләшеүҙәр. Яратҡан кумирҙар тураһында мәғлүмәт. *Башҡорт телендә исем, ҡылым, сифаттарҙың һөйләмдә ҡулланылышы (практик күнекмәләр).*
Һатып алырға өйрәнәм	4	Бюджет, аҡсаны нисек тотонорға, сарыф итмәҫкә, нисек кейем һайларға, модалы итеп кейенергә кәңәштәр. Башҡорт телендә ҡылымды үҙләштереү, үткән, хәҙерге, киләсәк замандарҙы практик ҡулланыу.

Уҡыусыларҙың белемдәрен баһалау нормалары.

1. Балаларҙың уҡыу һәләтлектәрен баһалау.

Уҡыу техникаһын тикшереү.

Ижекләп уҡыу күнекмәләрен формалаштырыу. Уҡыусының индивидуаль темпына ярашлы тиҙлек менән һүҙҙәрҙе тотош уҡыу. Һүҙҙәрҙе, һүҙбәйләнештәрҙе, һөйләмдәрҙе һәм ҡыҫҡа текстарҙы аңлы уҡыу. Дөрөҫ интонация һәм пауза менән уҡыу. Аңлы һәм тасуири уҡыу күнекмәләрен үҫтереү.

Ҡысҡырып уҡыу.

Ижекләп уҡыуҙан уҡыусының индивидуаль темпына ярашлы тиҙлек менән һүҙҙәрҙе аңлы рәүештә тотош уҡыуға күсеү. Уҡыу тиҙлеген эҙмә-эҙлекле үҫтереү.

Эстән уҡыу.

Эстән уҡығанда әҫәрҙең мәғәнәһен аңлау. Уҡыуҙың төрөн билдәләү. Текстан кәрәкле информация таба белеү.

Балаларҙың уҡыу тиҙлеге минутына түбәндәгесә билдәләнә:

Класс	Һүҙ	Билдә	Эстән уҡыу
4	45-50	150-200	75-85

2. Яҙма эштәрҙең төрҙәре, күләме һәм уларҙы баһалау нормалары.

Яҙма эштәрҙең төрҙәре:

1) һүҙҙәрҙе, фразаларҙы һәм һөйләмдәрҙе күсереү;

2) диктант;

3) тәржемә;

Һаналған яҙма эштәрҙең башланғыс кластарҙа үткәрелә торғандары элементар характерҙа, өйрәтеү маҡсатында һәм ныҡлы әҙерлектән һуң ғына яҙҙырыла. Әҙерлек эштәре төрлөсә булырға мөмкин: һүҙҙәрҙе, һөйләмдәрҙе яҙыр алдынан бер нисә тапҡыр телдән әйттереү, ниндәй хәрефтәр яҙылыуын анализлау, ҡағыҙәләрҙе ҡабатлау һ.б.

3. Календар – тематик план

№	**Тема**	**Сәғәт**	**Диктант**	**тәржемә**	**Күсереп яҙыу**
1	Көндә мәктәпкә барам	6		1	
2	Мин ғаиләмде яратам	5			
3	Үҙем йәшәгән ер тураһында һөйләйем	5			1
4	Ауылда, ҡалала йәшәйем	5			
5	Йыл миҙгелдәре һәм һауа торошо тураһында һөйләшәбеҙ	6		1	
6	Төрлө хәлдәр тураһында һөйләшәбеҙ	3			
7	Һатып алырға өйрәнәм	4	1		
8	Бөтәһе	34	1	2	1

Ҡушымта 1.

4 класс өсөн башҡорт теленән календарь-тематик план.

Йылына 34 сәғәт, аҙнаһына 1 сәғәт

№	Тема	Сәғәт һаны	Дата		иҫкәрмә
			План	факт	
	Көн дә мәктәпкә барам - 6 сәғәт				
1	Башҡорт теле дәрестәрендә хәүефһеҙлек ҡағиҙәләре. Беренсе сентябрь –Белем көнө.	1	04.09		
2	Мин мәктәпкә ни өсөн йөрөйөм? Һөйләм.	1	11.09		
3	Мин ниндәй дәресте яратам?(яратмайым) Һөйләм.	1	18.09		
4	Мин нимә уҡырға яратам? Исем.	1	02.10		
5	Мәктәптәге дуҫтарым менән таныштырайыммы? Исем.	1	09.10		
6	Беҙ мәктәптә нимә тураһында һөйләшәбеҙ? Исем. **Контроль эш (һүҙбәйләнештәр төҙөү)**	1	16.10		
	Мин ғаиләмде яратам-5 сәғәт.				
7	Беҙгә бергәләп күңелле. Сифат.	1	23.10		
8	Мин тәрбиәле бала.Сифат.	1	06.11		
9	Минең өйҙәге бурыстарым. Минең яратҡан шөғөлөм. Сифат.	1	13.11		
10	Мин йәшәгән бүлмә. Сифат.	1	20.11		
11	Минең кескәй дуҫтарым. Сифат. **Проект эше “Минең кескәй дуҫтарым”**	1	27.11		
	Үҙем йәшәгән ер тураһында һөйләйем-5сәғәт				
12	Мин йәшәгән ер, йорт, район. Алмаш.	1	04.12		
13	Минең күршеләрем. Алмаш.	1	11.12		
14	Мин яратҡан урындар. Алмаш.	1	18.12		
15	Беҙҙең урам, йорт балалары. **Контроль күсереп яҙыу “Ағиҙел”**	1	25.12		
16	Хаталар өҫтөндә эш.Үтелгәндәрҙе ҡабатлау.	1	15.01		
	Ауылда, ҡалала йәшәйем- 5 сәғәт.				
17	Хаталар өҫтөндә эш. Минең тыуған ауылым, ҡалам. Һан.	1	22.01		
18	Ауыл һәм ҡала тормошо. Һан. **Проект эше “Беҙ йәшәгән ер”.**	1	29.01		
19	Ҡалалағы һәм ауылдағы эштәр. Һан.	1	05.02		
20	Башҡортостандың ҡалалары һәм ауылдары.Һан.	1	12.02		
21	Тыуған ерем мөғжизәләре. Һан.	1	19.02		
	Йыл миҙгелдәре һәм һауа торошо тураһында һөйләшәбеҙ – 6 сәғәт				
22	Йыл миҙгелдәре ниңә үҙгәрә? Рәүеш.	1	26.02		

23	Йәнлектәр йыл миҙгелен беләме?	1	05.03		
24	Бөжәктәр нисек йәшәй? **Контроль эш (тәржемә)**	1	12.03		
25	Һауа торошон белеү ниңә кәрәк? Рәүеш.	1	19.03		
26	Киләсәктә тәбиғәттә үҙгәрештәр буламы? Ҡасан? Нисек? **Проект эше “Яратҡан миҙгелем”**	1	26.03		
27	Киләсәктә тәбиғәттә үҙгәрештәр буламы? Үтелгәндәрҙе ҡабатлау.	1	09.04		
	Төрлө хәлдәр тураһында һөйләшәбеҙ-3 сәғ.				
28	Хаталар өҫтөндә эш. Минең тормошомдағы ҡыҙыҡлы хәлдәр. Ҡылым.	1	16.04		
29	Мажаралар илендә. Минең иң ҙур хыялым. Ҡылым.	1	23.04		
30	Минең кумирҙарым. Ҡылым.	1	30.04		
	Һатып алырға өйрәнәм – 4 сәғәт.				
31	Минең бюджет. Ҡылым.	1	07.05		
32	Мин кейем һатып алам. Мин модалы кейем яратам. Ҡылым.	1	14.05		
33	Бүләк һайлайым. Ҡылым. Уйындар.	1	21.05		
34	**Контроль диктант “Өфө”** Үтелгәндәрҙе ҡабатлау	1	28.05		

Иҫкәрмә: план буйынса – 34сәғәт, фактик – 34 сәғәт

Башҡорт теленән уҡыусыларҙың контроль эштәрен баһалау нормалары

Контроль күсереп яҙыу текстарын баһалау

Башҡорт телен дәүләт теле буларак өйрәнеүсе уҡыусылар өсөн дәрестәрҙә текстарҙы күсереп яҙыу киң ҡулланыла. Уҡыусылар дөрөҫ яҙыу ҡағиҙәләрен иҫкә төшөрәләр, бигерәк тә башҡорт телендәге үҙенсәлекле хәрефтәрҙе, үтелгән орфограмманы ғәмәлдә ҡулланырға, һүҙҙәрҙе юлдан-юлға дөрөҫ күсерергә, һүҙҙәрҙе уҡып яҙма телмәрҙә хатаһыҙ яҙырға өйрәнәләр. Күп тапҡырҙар яҙыу һөҙөмтәһендә, балаларҙа дөрөҫ яҙыу күнекмәләре барлыҡҡа килә. Шулай уҡ күсереп яҙыу эше уҡыусыларҙың иғтибарын, хәтерен үҫтереүгә булышлыҡ итә.

Күсереп яҙыу текстары дәрестә үтелгән грамматик һәм лексик темалар менән бәйле алына. Күсереп яҙғанда текст һәр уҡыусының алдында булырға тейеш. Индивидуаль карточкалар, дәреслектән күнегеүҙәр алынырға мөмкин. Әгәр ҙә өҫтәлмә эш алынмаһа, күсереп яҙыу тексы бер генә билдә менән баһалана.

«5» билдәһе төҙәтеүҙәр, бысратыуҙар булмаған, йә 1 пунктуацион хата булған эшкә,

«4» билдәһе 2 орфографик, 3 пунктуацион йә 1 орфографик, 4 пунктуациоң, йә орфографик хатаһыҙ, 6 пунктуацион хатаһы булған эшкә ҡуйыла. Әгәр хаталар араһында бер типтағылар булһа, 3 орфографик хаталы эшкә лә «4» билдәһе ҡуйырға мөмкин.

«3» билдәһе 3 орфографик, 4 пунктуацион йә 7 пунктуацион хаталы эшкә ҡуйыла. Әгәр эштә өс бер типтағы хата ебәрелһә, 2 орфографик, 4 пунктуацион хаталы эшкә лә «3» билдәһе ҡуйырға мөмкин.

Әгәр тексты күсереп яҙыуҙан һуң өҫтәмә грамматик, орфографик, лексик эштәр тәҡдим ителһә, уларҙың һәр береһе айырым баһалана.

Грамматик биремдәрҙе баһалағанда түбәндәгеләрҙе иҫәпкә алыу тәҡдим ителә:

«5» билдәһе бөтә эште лә теүәл йә бер хата булғанда,

«4» билдәһе эштең яртыһынан күберәге дөрөҫ эшләнгәндә,

«3» билдәһе яртыһынан әҙерәге дөрөҫ әшләнгәндә.

Диктанттарҙы баһалау

Уҡытыусы тексты уҡып сыға. Өйрәнелмәгән орфограммалы һүҙҙәр алдан уҡ таҡтала яҙылған булырға тейеш. Уҡытыусы синыфтың әҙерлегенә ҡарап, әйтеп яҙҙырыу темпын үҙе билдәләй.

Тексты орфоэпия, әҙәби тел нормаларына ярашлы уҡыу талап ителә. Уҡытыусыға ярҙам итеү маҡсатында йыйынтыҡ авторҙары текстар аҙағында грамматик эш төрҙәре тәҡдим итәләр.

Диктант яҙылып бөткәс, уҡыусыларға тексты уҡып һәм тикшереп сығыу рөхсәт ителә. Ләкин диктантты баштан уҡ уйлап, аңлап, иғтибарлы яҙырға өйрәтергә һәм һуңғы тикшертеү менән мауыҡмаҫҡа кәрәк. Уҡытыусы тексты икенсе тапҡыр тулы килеш уҡып сыҡҡас, грамматик эш тәҡдим ителергә тейеш.

Контроль диктантты тикшергәндә, түбәндәге хаталар төҙәтелә, ләкин баһалағанда иҫәпкә алынмай:

1) мәктәп программаһына индерелмәгән ҡағиҙәгә яҙылыштар;

2) әле үтелмәгән ҡағиҙәгә яһалған хаталар;

3) автор ҡуйған ҡатмарлы пунктуацияға хаталар;

4) механик рәүештә бер хәреф урынына икенсеһен яҙыу (мәҫәлән: *ата* урынына*аша).*

Диктантҡа билдә ҡуйғанда шулай уҡ хаталарҙың характерына иғтибар итергә кәрәк. Хаталарҙы иҫәпләгәндә тупаҫ булмағандары, йәғни грамоталылыҡты билдәләү өсөн әһәмиәте юҡтары, айырым билдәләнә. Бындай хаталарҙың икеһе берәүгә иҫәпләнә.

Түбәндәге хаталар тупаҫ булмаған хаталарға инә:

1) ҡағиҙәләрҙең иҫкәрмәләренә ҡараған хаталар;

2) бәйләү юлы менән яһалған ҡушма яңғыҙлыҡ атамаларҙа ҙур хәрефтең яҙылышына хаталар;

3) бер тыныш билдәһе урынына икенсеһен ҡуйыу;

4) үҙләштерелгән һүҙҙәрҙең ялғауҙары яҙылышына хаталар.

Әгәр ҙә өҫтәлмә эш алынмаһа, диктант бер генә билдә менән баһалана.

«5» билдәһе тупаҫ булмаған 1 орфографик, 2 пунктуацион хата булған эшкә,

«4» билдәһе 4 орфографик, 3 пунктуацион йә 1 орфографик, 6 пунктуацион, йә орфографик хатаһыҙ, 7 пунктуацион хатаһы булған диктантҡа ҡуйыла. Әгәр хаталар араһында бер типтағылар булһа, 5 орфографик хаталы эшкә лә «4» билдәһе ҡуйырға мөмкин.

«3» билдәһе 6 орфографик, 6 пунктуацион йә 3 орфографик, 9 пунктуацион, йә 12 пунктуацион хаталы эшкә ҡуйыла. Әгәр эштә өс бер типтағы хата ебәрелһә, 8 орфографик, 8 пунктуацион хаталы эшкә лә «3» билдәһе ҡуйырға мөмкин.

Әгәр контроль диктанттан һуң өҫтәмә грамматик, орфографик, лексик эштәр тәҡдим ителһә, уларҙың һәр береһе айырым баһалана.

Грамматик биремдәрҙе баһалағанда түбәндәгеләрҙе иҫәпкә алыу тәҡдим ителә:

«5» билдәһе бөтә эште лә теүәл йә бер хата булғанда,

«4» билдәһе эштең яртыһынан күберәге дөрөҫ эшләнгәндә,

«3» билдәһе яртыһынан әҙерәге дөрөҫ әшләнгәндә,

Баһаларҙың төп критерийҙары

Йөкмәтке һәм телмәр төҙөлөшө

Грамоталылыҡ

Баһалау

1.Яҙма эштең йөкмәткеһе тулыһынса темаға тура килһә,

2. Фактик хата булмаһа,

3.Йөкмәтке эҙмә-эҙлекле бирелһә (план буйынса йәки планһыҙ),

4. Эш лексик яҡтан бай булыуы менә айырылып торһа,

5.Эш темаға һәм төп фекерҙе аңлатыу маҡсатына ярашлы стилдә яҙылһа,телмәре тасуири булһа.

Ҡушымта 2.

Уҡыусыларҙың белемен баһалау өсөн контроль эштәр

Башҡорт теле: уҡытыу рус телендә алып барылған дөйөм белем биреү ойошмаларының 4-се класы өсөн башҡорт телен (дәүләт теле булараҡ) өйрәнеү өсөн дәреслек / М.С.Дәүләтшина, Н.Н.Кинйәбаева, Г.М.Садыҡова.- Өфө: Китап, 2017.

Башҡорт теле: контроль эш дәфтәре: уҡытыу рус телендә алып барылған дөйөм белем биреү ойошмаларының 4-се класы өсөн башҡорт телен (дәүләт теле булараҡ) өйрәнеү өсөн / М.С.Дәүләтшина, Н.Н.Кинйәбаева.- Өфө: Китап, 2017.

1. Контроль эш “Көн дә мәктәпкә барам” темаһы буйынса һүҙбәйләнештәр төҙөү (башҡорт теленән контроль эш дәфтәре 4 класс,1, 2-се күнегеүҙәр, 3-сө бит)

1. Һәр юлда артыҡ һүҙҙе һыҙ.

Уҡыусы, китап, дәфтәр, тәҙрә
Көндәлек, күлдәк, юйғыс, буяу
Аҡбур, таҡта, ҡәләм, Әдилә
Дәрестәр, уҡыусылар, класташ, ҡәләмдәр

2. Һүҙҙәрҙе һүҙбәйләнеш килеп сығырлыҡ итеп тоташтыр.

Яңы	уҡыусы
Тырыш	көндәлек
Ҡыҙыл	класташ
Оҙон	дәреслек
Яҡшы	тәнәфес
Ярҙамсыл	ҡәләм

2. Контроль күсереп яҙыу “Ағиҙел” “Үҙем йәшәгән ер тураһында һөйләйем” темаһы буйынса (башҡорт теленән контроль эш дәфтәре, 10-сы бит)

Ағиҙел – республикабыҙҙың иң ҙур йылғаһы. Уның оҙонлоғо 1400 километр. Уға Өфө янында Дим һәм Ҡариҙел йылғалары килеп ҡушыла. Ағиҙел буйында Белорет, Күмертау, Мәләүез, Салауат, Ишембай, Стәрлетамаҡ, Өфө, Бөрө ҡалалары теҙелгән.

3.Контроль эш (тәржемә) “Йыл миҙгелдәре һәм һауа (башҡорт теленән контроль эш дәфтәре, 1-се күнегеү, 11-се бит)

Себен -	бал ҡорто –
Күбәләк -	ҡырмыҫҡа -
Сиңерткә -	серәкәй –
Үрмәксе -	һағыҙаҡ -

4.Диктант “Өфө”. (М.Т.Сәлихова, С.Х.Шафиҡова. Башҡорт теленән диктанттар йыйынтығы 1-4 синыфтар өсөн. Өфө – 1997.)

Өфө – Башҡортостандың иң матур ҡалаларының береһе. Уның урамдары киң, оҙон. Өфөгә поезд, самолет һәм пароход менән барып була. Күп ерҙәрҙән бында автобус менән киләләр. Өфөлә төрлө парктар, ял итеү урындары күп. Бындағы кино һәм театрҙарҙа һәр ваҡыт халыҡ күп була. Өфөнө ике яҡлап уратып Ағиҙел йылғаһы аға. (49 һүҙ)